

İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM

SİSTEM VE UYGULAMA

KONVANSİYONEL
FİNANSLA MUKAYESELİ

İslâmî
Finans
Serisi
B1

PROF. DR. OSMAN OKKA
DR. HASAN KAZAK

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ 2. BASIM

nobel

İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM

Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli)

Prof. Dr. Osman Okka
Dr. Hasan Kazak

İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM - Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli)

Prof. Dr. Osman Okka - Dr. Hasan Kazak

Yayın No. : 2862
İşletme No. : 185
ISBN : 978-625-402-942-4
E-ISBN : 978-625-402-941-7
Basım Sayısı : 2. Basım, Eylül 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Ahmet S. Baydar -erdal@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu : Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt :

Kütüphane Bilgi Kartı

Okka, Osman., Kazak, Hasan.

İslâmî Finansal Yönetim - Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli) / Osman Okka - Hasan Kazak

2. Basım. xxxiv + 796 s. 21,5x27,5 cm. Kaynakça ve dizin var.

ISBN: 978-625-402-942-4

1. İslâmî Finans 2. İslâmî Finansal Yönetim 3. İslâmî Finansman 4. İslâmî Finansal Yönetim Teori ve Sistemleri

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - www.atlaskitap.com - **Bilgi:** esatis@nobelkitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kida Dağıtım, Kitapsan, Nezh Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

ÖN SÖZ

Özellikle son yıllarda İslâmî finans ve İslâmî bankacılık sözcüklerini sık sık duymaktayız. İslâmî bankacılık, İslâmî finansın bir bölümüdür ve önemli bir gelişme göstermiştir. İslâmî finansın ne olduğunu araştırdığınızda, İslâmî finans sistemini açıklayan önemli çalışmaların, yayınların bulunduğunu görebilirsiniz. Bu çalışmaların neredeyse tamamı İslâmî finansal sistem üzerinde durmakta, belirli konularda mezheplerin görüşlerini ortaya koyarak olayları helal/haram ekseninde değerlendirmektedir. Şimdi sıra “İslâmî Finans Sistemi”nin firmaların faaliyetlerinin bütün alanlarında nasıl uygulanacağını gösterilmesine gelmiştir. Gerçekten bugünkü modern işletmeler (firmalar, şirketler) İslâmî finans sistemine göre nasıl yönetileceklerdir? Bu konu yenidir ve gelişme hâlidir. İşte bu kitap, İslâmî finans sisteminin firmalarda nasıl uygulanacağını, konvansiyonel finans sistemiyle mukayeseli olarak, göstermek üzere hazırlanmıştır ve bundan sonra bu alanda da önemli çalışmaların olacağı beklenmektedir.

Etrafımıza baktığımızda küçük işletmelerden başlamak üzere holdinglerden dev uluslararası şirketlere varıncaya kadar on binlerce firmanın faaliyette bulunduğunu görürüz. Bu firmalar sektörleri, sektörler de millî ekonomileri oluşturur. Bunun da ötesinde günümüzde artık küreselleşme ile birlikte uluslararası ekonomik sistemlerden bahsedilir olmuştur. Firmalar üretim faktörlerini (emek, sermaye, tabiat, müteşebbis, teknoloji) bir araya getirerek ve gelişen üretim teknolojilerini kullanarak piyasadaki müşteriler için mal ve hizmet üretirler. Firmaların amacı kâr elde etmek, firmalarının piyasa değerini maksimize etmek ve ülke için de katma değer meydana getirmektir. Firmaların binlerce çalışanı, bir veya birden fazla mal ve hizmet üreten işletmeleri yani teknik birimleri vardır. Üretim, basit bir iş yerinde yapılabileceği gibi onlarca iş yerinin bulunduğu karmaşık bir fabrika sistemi içerisinde de olabilir. Ayrıca firmalar tedarik zinciri içerisinde birbirine bağlı birçok zincirden oluşan ve birbiriyle koordineli çalışan bir yapı hâline gelmiştir. İşletmelerin bir tüzel kişiliği ifade eden hukuki yapılarına şirket denir.

Adi şirket, kollektif, komandit, limited, anonim, holding şirketler gibi. Firma, işte bu hukuki birimlere verilen isimdir. Bu sebeple firma kavramı hem şahıs işletmeleri hem de sermaye şirketleri için kullanılır. Mesela anonim şirketlerin mal ve hizmet üreten birden çok işletmesi, her işletmesinde de çok sayıda iş yeri bulunabilir ve bu anonim şirket bir firmadır. Keza holding şirket de sermayelerine iştirak edilen bir şirketler topluluğu, bir anonim şirket yani bir firmadır ve bunlar konvansiyonel firmalardır. Konvansiyonel firmalarda konvansiyonel finans uygulanır, bunların da etik kuralları vardır fakat bu şirketlerde herhangi bir dinin kurallarına uyma gibi bir zorunluluk yoktur.

İslâmî ekonomik sistem içerisinde de tek şahıs firmaları ve şirketler yer alır. Şirket olarak sermaye ortaklığı (inan), kredi ortaklığı (vucûh), iş ve taahhüt ortaklığı (şirket-i a'mâl), emek-sermaye ortaklığı (mudârebe), sermaye ortaklığı (müşâreke), ziraat ortaklığı (muzâraa), bağ bahçe ortaklığı (müsâkât), ağaç dikim ortaklığı (mugârase) vb. söz konusu olabilir. Bunlar da mal ve hizmet üreten konvansiyonel firmalara ve şirketlere benzerler ve aynı fonksiyonları yerine getirirler. İster konvansiyonel, isterse **İslâmî** olsun bu firmaların hepsi de mal ve hizmetleri **üretmek üzere** belirli bir sermaye tahsis edilerek kurulurlar ve arazi, fabrika, makine-teçhizat vb. fiziki varlıklara, patent, know-how vb. teknolojik haklara, insan kaynaklarına, alacak ve borçlara sahiptirler. Firmaların sanayi veya ticaret firması olması durumu değiştirmez ve **İslâmî** firmalar faaliyetlerini **İslâmî** kuralları da nazara alarak “helal/haram” ekseninde yürütürler. **İslâmî** finans; reel, değerler üzerine dayalı bir sistemdir.

Mesela ilgilendiğiniz sektörde bir firmayı kuracağımızı ve “**İslâmî** kuralları” nazara alarak firmanızı yürüteceğinizi düşünelim. **Şimdi sorularımız şunlardır:** Firmayı niçin bu sektörde kuracaksınız? Nerede kuracaksınız? Gerekli sermayeyi nereden temin edeceksiniz? Temin edilebilecek her kaynak kullanılabilir mi? Sermaye maliyetiniz ne olmuştur? Sermayenizi aktif varlıklar arasında nasıl dağıtacaksınız? Üretim için ihtiyaç duydu-

* Besmele, küfi hat çalışması: Hüseyin Öksüz, KTO Karatay Üniversitesi.

ğunuz makine-teçhizata nasıl bir yatırım yapacaksınız? İşletme sermayesi kalemleri politikanız nedir? Personel politikanız, pazarlama politikanız nasıl olacaktır? Firmanızı hangi hukuki statüde kuracaksınız? Anonim şirket mi yoksa başka bir şirket mi? Halka açılacak mısınız, açılacaksanız nasıl? Kâr dağıtım politikalarınız ne olacaktır? Borç yönetim politikalarınız nedir? Başka şirketlerle birleşme, onları satın alma, firmanızın bir bölümünü veya tamamını satma, uluslararası bir şirket olma gibi düşünceleriniz var mıdır? Tüm bu kararlarla birlikte, firma hissedarlarının elde ettikleri kazançlardan dolayı İslâmî yükümlülükleri var mıdır? Varsa nasıl hareket edeceklerdir. Ülkemizde 1994, 1997, 2000, 2001 ve 2008 krizlerinde yüzlerce firma batmıştır. AB'den yansıyan 2011 krizi ile 2018 krizi teğet geçmiştir. Gelecekte yeni krizlerde firmanız zor durumda kalırsa kriz yönetiminiz nasıl olacaktır? Daha onlarca soru!.. Bütün bunlar firmanızın sağlayacağı nakit miktarını, nakdin zamanlamasını, firmanın risk derecesini ve pay senetlerinin pazar değerini etkileyecektir.

Hatırlayacağımız gibi firmalar ister bir sanayi kuruluşu isterse bir ticari kuruluş olsun sermayeleri, varlıkları, alacak ve borçları, personeli vardır. Aslında, isimleri farklı da olsa, organizasyon, faaliyet, üretim, pazarlama, iletişim olarak konvansiyonel ve **İslâmî** firmalar birbirlerinin benzerleridir, ikisinin arasındaki temel fark **İslâmî** firmaların **İslâmî** kuralları da esas olarak faaliyet göstermeleridir. Konvansiyonel bir firma (adi, kollektif, komandit, limited, anonim, holding) helal/haram ekseninde faaliyet göstermeye başladığı andan itibaren **İslâmî** firmaya dönüşür ve **İslâmî** adi, kollektif, komandit, limited, anonim, holding şirket olmuştur. Buna mukabil eğer İslâmî bir firma da İslâmî kurallara uymak istemezse yani helâl/haram eksenini terk ederse bu kez bu firma da konvansiyonel bir firmaya dönüşür. **İş bu kadar basittir.** Bu sebeple burada kısaca İslâmî sistemi bilmek faydalıdır. Sistemde İslâm her şeyin en mükemmelini ister. Sizin organizasyonunuza, teknolojinize, AR-GE çalışmalarınıza, pazarlamanıza, firma politikalarınıza karışmaz fakat bunların mükemmel olmasını ve fertlere, topluma devlete, çevreye zarar vermemesini, kaynakların israf edilmemesini, adil bir paylaşımı, özet olarak helal/haram ekseninde faaliyetlerin yürütülmesini ister. O hâlde siz bu durumda bütün bu faaliyetlerin yürütülmesinde hangi **İslâmî** hukuk ve etik kurallara uyacaksınız?

Allah'ın gönderdiği din yani İslâm, küllî bir sisteme sahiptir ve hayatın bütün alanlarını kuşatan ölçüler getirmiştir. Kur'an'da insanın Yaradaniyla, insanın insanla, insanın toplumla ve insanın eşya ile ilişkilerini düzenleyen kurallar, İslâm içinde belirli bir ahengi bir

sistemi, bir dengeyi yansıtır. İnsanın Yaradan'ı ile ilişkisi Rab-kul ilişkisidir ve bunun İslâm'daki ismi ibadet-ubûdîyettir. İnsanın insanlarla ve eşya ile ilişkisinin adı "muâmelât" olarak ifade edilir. İslâm'da ferдин bütün ilişkilerinde, muamelelerinde ubûdîyet esastır ve dünyadaki bütün faaliyetlerinin çerçevesini ubûdîyet yani ibadet teşkil eder. Bu sebeple bir Müslüman'ın hayatında "dünya hayatı-dini hayat" diye bir bölünme yoktur ve hayat anlayışı devamlıdır. Ölüm sadece iki hayat arasındaki bir köprüdür. Bu sebeple Allah'a (cc) karşı sorumluluk hem Allah (cc) ile ilgili ilişkilerde hem de insan-toplum-eşya ile ilgili ilişkilerde aynen vardır. İnsanoğlu dünyada yapmış olduğu bütün işlemlerinden dolayı ahirette hesaba çekilecektir.¹ İslâmî finans da aynı konumdadır ve İslâm dini etrafında şekillenmektedir. İslâmî finansı; İslâm dininin belli inanç esaslarından, evren ve hayata ilişkin temel görüşlerinden, kurallarından arındırarak incelemek mümkün değildir. İslâm dini insanlığa, bütüncül bir hayat görüşü sunduğundan toplum hayatının ticari, iktisadi, hukuki, ahlaki, kültürel, dinî ve siyasi yönleri birbirinden bağımsız incelenebilir. Sistem içerisinde bu parçalar genellikle girift bir durumda olup, karşılıklı etkileşim içindedir. Bu sebeple bu çalışmanın kapsamında, İslâmî finansal yönetime temel teşkil eden İslâm dininin kaynakları, hukuki, ekonomik, ticari ve finansal yapısı, hedefleri, felsefi temelleri vb. konulara da temas edilmiştir.

İslâmî muamelat (ticaret) hukuku firmalarda 6. yüzyıldan başlayarak 19. yüzyılın ortasına kadar 1300 yıl, üç kıtada İslâm ülkelerinde uygulanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda İslâmî hükümler uygulanırken Fransız Ticaret Kanunu'ndan esinlenerek hazırlanan ve 1850 tarihinde kabul edilen Kanunname-i Ticaret ile birlikte de uygulanmaya devam edilmiştir. Ayrıca 1868-1876 yılları arasında Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında bir heyet tarafından "Mecelle-i Ahkam-ı Adliye" hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur. Böylece Osmanlı da ikili sistemin uygulanışına devam edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla 17 Şubat 1926 tarih ve 743 Sayılı Medeni Kanun ile ve 26 Mayıs 1926 tarih ve 865 Sayılı Ticaret Kanunu'nun kabulü ile Mecelle yani İslâm hukukunun uygulanışı ortadan kaldırılmıştır. Mecelle 1932 yılına kadar Lübnan'da, 1949 yılına kadar Suriye'de ve 1953 yılına kadar Irak'ta uygulanmaya devam etmiştir. Ülkemizde İslâmî sistemi kendimiz kaldırmamıza karşılık sömürgeci ülkeler tarafından işgal edilen İslâm ülkelerindeyse sömürgeci ülkeler kendi kurumlarını kurarak İslâmî sistemin ortadan kalkması için gerekli düzenleme-

¹ "İnsanlar sadece, inandık demeleriyle bırakılacaklarını ve imtihana çekilmeyeceklerini mi sandılar?" (Ankebut, 29/2)

leri yapmışlar ve İslâmî sistemin ortadan kalkması için gereken çabayı göstermişlerdir ve sonuçta, başarılı da olmuşlardır.

19. yüzyılın başlarına kadar ekonomiden ayrı bir finans bilim dalı bulunmamaktadır. Finans teorisi de 19. yüzyılın başlarında konvansiyonel ekonomiden ayrılarak ve gelişerek özel bir bilim dalı hâline gelmiştir. Günümüzde neredeyse bütün ülkelerde konvansiyonel finans sistemi uygulanmaktadır. İslâm ülkelerinin 1950’li yıllarda istiklallerine kavuşmaları ve Müslümanların kendi inançlarına uygun bir finans sistemine kavuşmak istemeleri bu yıllarda başladı ve 1960’lı yıllardan sonra hızlandı. 1963-1966 yılları arasında A. Muhammed Abdülaziz en-Neccar’ın Mısır’ın Mit Gamr Kasabası’da kurup işlettiği faizsiz banka modern anlamda İslâm dünyasında gerçekleştirilen ilk faizsiz banka oldu. 1974 yılında Cidde’de kurulan İslâm Kalkınma Bankası kırktan fazla İslâm devletinin iştirakiyle kuruldu. Günümüzde neredeyse bütün İslâm ülkelerinde faizsiz bankacılık faaliyetleri yürürlükte ve tahminlere göre de İslâmî fonların tutarı 3 trilyon dolara yaklaşmış bulunmaktadır. İslâmî Araştırma ve Eğitim Enstitüsü (IRTI), İslâmî Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (AAOIFI), Özel Sektörün Geliştirilmesi İçin İslâm İş Birliği Örgütü (ICD), İslâm Ülkeleri Arası İhracat Kredisine ve Yatırım Sigortası Kurumu (ICIEC), Uluslararası İslâm Ticaret Finansman Kuruluşu (ITFC), Uluslararası İslâmî Finans Piyasası Kurulu (IIFM) ve benzeri kurumların kurulması İslâmî finansa ve bankacılığa olan ilgiyi büyük ölçüde artırmıştır. AAOIFI’nın İslâmî Standartları yayımlaması İslâmî finans sahasında önemli bir devrim olmuştur.

Hatırlanacağı gibi internete girdiğimizde de İslâmî finansla ilgili yüzlerce yayını buluruz fakat bunların önemli bir bölümü bankacılık ve İslâm Ticaret ve Finans hukuku üzerinedir. İslâmî Finansal Yönetim sahasında mukayeseli bir yayın görülmemektedir. *İslâmî Finansal Yönetim, Sistem ve Uygulama* adıyla anılan bu çalışma, konvansiyonel finansla mukayeseli olarak İslâmî finansı ortaya koymakta ve firmalarda uygulanışını göstermektedir. Kitaptaki bütün bölümler, İslâm fikhî noktasında, büyük fıkıh âlimi Prof. Dr. Hamdi Döndüren’in incelemesinden ve onayından geçmiştir. Kitabın tam ve mükemmel olduğu konusunda bir iddiası yoktur fakat bir başlangıç eseri olarak faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla beraber okuyucularımızdan küçük bir isteğimiz vardır: Kitabı okurken veya okuturken, İslâmî finansal yönetim gibi hassas bir konuda kitabın gelecek baskılarının daha iyi, daha mükemmel olması için gördüğünüz eksiklikleri, uyarılarınızı, önerilerinizi, isteklerinizi mail adreslerimi-

ze iletirseniz bu ilim dalına büyük hizmetler yapmış olursunuz. Bu gayretiniz ve görüşleriniz için şimdiden teşekkürlerimizi sunarız.

Kitabın Amacı

Bu kitabın amacı; İslâm hukuku çerçevesinde İslâmî finansmanla ilgili finans konularının temel prensiplerini, belirli bir bütünlük içerisinde sistematize edilmiş bir şekilde konvansiyonel finansla mukayeseli olarak ortaya koyarak okuyucuya sunmak ve İslâmî finansın firmalarda nasıl uygulanabileceğini göstermektir. Bu sebeple İslâmî finansla ilgili hiçbir fikhî tartışmaya girilmemiş, konular net ve açık olarak işlenerek gerçek hayatta nasıl uygulanacakları gösterilmiştir. Kitap, İslâmî finansal yönetim için bir simülasyon görevi yapacak mahiyettedir. Böylece sayısal ve analitik bir yöntemle finansal düşünebilen ve firmanın finansal problemlerini çözebilen çağdaş beyinlerin yetiştirilmesini sağlamak hedefimizdir. Öğrencilerin ve finans yöneticilerinin finansal olayları inceleyerek analizci, değerlendirmeci ve İslâm’a uygun finansal politikalar üretebilecek bir yapıda yetiştirilmesi İslâmî finans bilimi eğitiminin hedefi olmalıdır. Aksi hâlde İslâmî bilmeden sadece sözel yöntemlerle yetiştirilen öğrenciler ve yöneticiler firmanın finansal problemlerini çözümde yetersiz kalacaklardır.

Bildiğimiz gibi finans, İslâmî firmaların da köşe taşlarından biridir. İyi bir finansal sisteme sahip firma; ekonomik yönden sağlıklıdır, sektörde rekabet gücü vardır, krizlere karşı dayanıklı ve kaynakların kullanımı açısından daha rasyonel büyür ve sektörün önemli firmalardan biri hâline gelir. Bir ülkenin firmaları ne ölçüde verimli çalışırlarsa o ülkenin ekonomik kaynakları daha rasyonel kullanılır, refah seviyesi daha çok artar ve gelecekteki teşebbüsler ve projeler için kaynak meydana getirilmiş olur. Firmalar iyi yönetilmezse kaynaklar israf edilmiş olur ve firmanın sektörden tasfiyesine kadar acı bir süreç başlayabilir. Bu tasfiye, firma ile bağlantısı olan diğer firmalara, çalışanlara ve makro bazda ülke ekonomisine büyük zararlar verir. Finans alanı çok karmaşıktır. Ekonomideki ve sektördeki gelişmelere, teknolojiye, beşerî sermayeye, siyasi krizlere, uluslararası ekonomik ve siyasal gelişmelere karşı devamlı tepki vermektedir. Finansmandaki gelişme sürecinin devamlı ve kesintisiz olmasının sebebi de budur. Bu kadar karmaşık bir finansal sistemin mevcudiyeti ülkede finansın derinliğini ve önemini daha da artırmaktadır. Bu kitabın da İslâmî finansın ve finansal sistemimizin iyi anlaşılmasına katkıda bulunması yönünde bir beklentimiz vardır.

Öğretim Felsefemiz

İslâmî finansal yönetim bilimi yeni bir bilim dalıdır. Maalesef çok büyük çoğunluğumuz İslâmî, İslâm hukukunu (fıkhi) ve bunun hayatta nasıl uygulanacağını bilmiyoruz. Özellikle finans sahasında problem olarak görülen sorular İslâm hukuku konusunda uzman fıkıhçılara ve din görevlilerine sorulmakta onların görüşlerine (fetvalarına) göre de amel edilmektedir. Bu yöntem, bir ölçüde ihtiyacımızı karşılarsa da sistematik değildir ve ivedi olarak “İslâmî Finansal Yönetim Bilimi”nin kurulmasını ve geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu sebeple bu kitapta hedefimiz, öğrencilerimize ve kitabın okuyucularına öncelikle İslâmî kaynakların neler olduğunu ve İslâm’ın bu konudaki sistemini, akitlerini, şirketlerini, helal/haram konularını göstermek ve arkasından finansal yönetim biliminin İslâmî bir işletmede nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktır. Mesela İslâmî finansal yönetim sistemi ne demektir? Bir adi, kollektif, komandit, limited, anonim, holding şirkette İslâmî finans nasıl uygulanacaktır? İslâmî finansın bir şirkete getirilmesi ve yüklediği ilave sorumluluklar nelerdir? Bu şirketlerde risk yönetimi nasıl olacaktır ve modern finansal sistem nasıl uygulanacaktır? Bunlar ve benzeri bilgilerin uygulamalı ve konvansiyonel finansla mukayeseli olarak öğretilmesi İslâmî finansın gerçekte ne derece önemli, sistematik ve çağdaş olduğunu gösterecektir. İslâmî Finansal Sistemin bilinmesi ve uygulanması firmalarımız açısından da büyük bir kazanım olacak, risklerini minimize edecek, firmaların varoluş felsefelerini değiştirecektir.

Bu kitabı okuyanlara, öncelikle İslâmî finans ve felsefesinin öğretilmesi ve sonra da örnek olaylar (vaka analizleri) üzerinden simülasyon çalışmasının yaptırılması onların gerek iş gerekse eğitim hayatlarındaki başarılarını artıracaktır. Okuyucu, bu sistemle kendisini ekonominin içerisinde yer alan bir sektördeki herhangi bir firmada görece ve bu firmanın faaliyetlerini nasıl yürütüleceğini müşahade edecektir. 22. bölümde yer alan bu örnek vaka analizleri neredeyse gerçek hayatın tıpkısı olacağı için okuyucunun başarısı ve bilgisi artacaktır. Bu bölümün sonuna eklenen ve linki verilen 400 civarında fetva ile okuyucunun ilgili bir olay üzerinde düşünmesi de sağlanmaya çalışılmıştır.

Bütün bu çalışmanın amacı, âlemlerin Rabbi’nin rızasını kazanmaya matuftur. Eksikliklerimizde lütfen bizleri ikaz ediniz ve hoşgörünüz.

Bu Kitabın Ötesi

Kitap mufassal (*intermediate upper*) seviyede ha-

zırlanmış, İslâmî finansın temelleri ve konvansiyonel finansın İslâmî firmalarda nasıl uygulanabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Finansal yönetimde bundan ötesi gelecekle ilgili proforma finansal tabloların (bilanço, gelir-gider, nakit akım tablosu ve diğerleri) hazırlanması, satışların ve gelirlerin artırılması, riskin azaltılması, nakit, alacak, stok, sabit aktiflerde, borç yönetiminde, yatırımlarda, portföy oluşturulmasında planlanan hedeflere ulaşılması ve finansal politikaların hazırlanması için matematik modellerin kullanılmasıdır. Bu modeller; ekonometrik, istatistiki, lineer programlama vd. modellerdir. Mesela günümüzde panel veri yöntemi, büyük veri analizi, çok kriterli karar verme teknikleri, karar teorisi, kuyruk modellemesi, yapay sinir ağları, bulanık mantık, yapay zekâ yöntemleri vb. yöntemler konvansiyonel firmalarda yoğun şekilde kullanılmaktadır. Aynı yöntemler İslâmî işletmelerde de benzer şekilde kullanılır. Sadece sistemleri kullanırken sermaye maliyeti verisinde “faiz” yerine İslâmî işletmelerde “katılım bankası kâr payı” esas alınmalıdır. Bu konulara, bu kitabın kapsamının ötesinde oldukları için yer verilmemiştir.

Kitabın Ana Planı

Kitap 7 kısım ve 22 bölümden ibarettir. Ana konular itibarıyla kitabın planı şöyledir:

Kitabın birinci bölümünde, İslâmî finansal yönetimin rolü ve amaçları ele alınmıştır.

İkinci bölümde; insanın tarihi, din ve İslâmî inanç sistemi İslâm’da ilim, insan ve İslâmî toplum anlayışı incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; İslâmî finansın hukuki çerçevesi, sınırları ve önemli yasaklar, ekonomik ve İslâmî insan tipi ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde; İslâmî finasta ticaretin temel esasları (akitler ve alım-satım akdi) üzerinde durulmuştur.

Beşinci bölümde; para sistemi ve finansal matematik, faiz, İslâm’da para ve faiz, faizli ilgili özel konular ele alınmıştır.

Altıncı bölümde; İslâmî finasta uygulanan temel finansman modelleri (ürünler ve yöntemler) irdelenmiştir.

Yedinci bölümde; İslâmî şirketler, konvansiyonel şirketler ve konvansiyonel şirketlerin İslâmî şirket hâline dönüştürülmesi konuları üzerinde durulmuştur.

Sekizinci bölümde; İslâmî firmalarda faaliyet raporu, finansal tablolar, amortismanlar, vergiler, nakit akımları konuları açıklanmıştır.

Dokuzuncu bölümde; İslâmî firmalarda finansal analiz ve kontrol, finansal yapıyı güçlendirici önlemler konuları işlenmiştir.

Onuncu bölümde; İslâmî firmalarda finansal tahminleme ve planlama konuları üzerinde durulmuştur.

On birinci bölümde; İslâmî firmalarda işletme sermayesi yönetimi ve kısa vadeli finansman kaynakları ele alınmıştır.

On ikinci bölümde; İslâmî firmalarda uzun vadeli yatırım kararları (sermaye bütçeleme) üzerinde durulmuştur.

On üçüncü bölümde; İslâmî firmalarda tahvil, sukuk ve pay senedi değerlendirilmesi işlenmiştir.

On dördüncü bölümde; İslâmî yatırımlarda risk-getiri ilişkisi ve portföy teorisi ele alınmıştır.

On beşinci bölümde; İslâmî firmalarda sermaye maliyeti ve sermaye yapısı kararları irdelenmiştir.

On altıncı bölümde; İslâmî firmalarda uzun vadeli finansman alternatifleri ve temettü politikaları, işlenmiştir.

On yedinci bölümde; borç yönetimi (swaplar, opsiyonlar, tavan ve taban sözleşmeleri, vadeli döviz ve faiz sözleşmeleri, finansal gelecek sözleşmeleri) ele alınmıştır.

On sekizinci bölümde; İslâmî firmalarda borç yönetimi (swaplar, opsiyonlar, tavan ve taban sözleşmeleri, vadeli döviz ve faiz sözleşmeleri, finansal gelecek sözleşmeleri) işlenmiştir.

On dokuzuncu bölümde; İslâmî firmalarda büyüme, birleşmeler, satın almalar ve holdingler konuları üzerinde durulmuştur.

Yirminci bölümde; İslâmî firmalarda başarısızlık olayı ve finansal krizler ele alınmıştır.

Yirmi birinci bölümde; İslâmî firmalarda uluslararası finansal yönetim ve finansal kararlar konuları incelenmiştir.

Yirmi ikinci bölümde; İslâmî finansal yönetim örnek uygulamaları (vaka analizlerini) ele alınmıştır.

Bu kitabın yazılmasını destekleyen ve KTO Karatay Üniversitesinde “İslâm Ekonomisi ve Finansı Bölümü”-

nün kurulmasını sağlayan değerli Mütevelli Heyeti Başkanı Selçuk Öztürk beyefendinin şahsında tüm Mütevelli Heyeti üyelerimize, Rektörümüz Prof. Dr. Bayram Sade, Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Çağatay Ünüsan, Üniversite Genel Sekreterimiz Dr. Hüseyin Ergun ve Mustafa Koruyucu, Lütfü Başaran, Ramazan Biberici beyefendilere ayrı ayrı teşekkürlerimizi sunarız. Yine kitabın hazırlanmasında İslâmî konularda devamlı danışmanlık yapan kıymetli bilim insanı Prof. Dr. Hamdi Döndüren’e, Prof. Dr. Orhan Çeker’e, görüşlerini aldığımız Prof. Dr. Mehmet Mucuk’a, Prof. Dr. Ekrem Yıldız’a, Prof. Dr. Kemalettin Çonkar’a, Prof. Dr. Muammer Zerenler’e, Prof. Dr. Zekeriya Mızırak’a, İslam Ülkeleri Akademisyenler (İSAK) Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Bayram Altan’a, Doç. Dr. Handan Çam’a, Dr. Aytaç Aydın’a, Dr. Suna Akten Çürük’e, Dr. Aynur Akpınar’a, Dr. Öğr. Üyesi Ali Akgün’e, kitabın hazırlanmasında emeği geçen değerli öğretim görevlisi Melahat Karadağ’a ve araştırma görevlileri Hamide Selçuk, Hasan Basri Alım, Ufuk Ay’a, Hasan Erkan, İsa Ebru Yazıcıoğlu’na teşekkürlerimizi sunarız. Son olarak *İslami Finansal Yönetim Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli)* kitabının ilk ve ikinci baskısının yapılması ve sizlerin hizmetine sunulmasındaki katkılarından dolayı Nobel Akademik Yayıncılık sahibi Nevzat Argun beyefendiye ve emeği geçen mesai arkadaşlarına da şükranlarımızı sunarız.

Kısa zamanda bu kitabın ikinci baskısını yaptığımız için ne kadar şükür etsek azdır. Bu baskıda sadece kitaptaki bazı veriler güncellenmiş ve sistem olarak bir değişiklik yapılmamıştır. Kitapla ilgili olarak okuyucularımızdan gelen teşekkürler bizleri mutlu etmiştir. Dileriz ki bu kitabın daha iyileri yazılır. Saygılarımızla.

01 Eylül 2021

Prof. Dr. Osman OKKA
KTO Karatay Üniversitesi
osmanokka@gmail.com

Dr. Hasan KAZAK
Necmettin Erbakan Üniversitesi
hsnkazak@gmail.com

I. KISIM

İSLÂMÎ FİNANSA GİRİŞ VE İSLÂMÎ FİNANSIN SOSYAL YÖNÜ

1. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİMİN ROLÜ VE AMAÇLARI

I. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİME GİRİŞ.....	5
Firma ve Ekonomi	5
Konvansiyonel Firma ve İslâmî Firma	6
II. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM VE FELSEFESİ.....	8
Konvansiyonel Finansın ve İslâmî Finansın Felsefesi	9
III. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM İLE İLGİLİ ÖNEMLİ ON ÜÇ KURAL	10
IV. FİRMANIN AMACI.....	17
Niçin Kâr Maksimizasyonu Değil?	17
Ortakların Refah Seviyesinin (Servetlerinin) Maksimizasyonu	18
Sosyal Amaçlar	20
Firmanın Diğer Amaçları	20
V. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİCİNİN FİRMADAKİ GÖREVLERİ.....	20
Yatırımlar	23
Finansal Kontrol	23
VI. FİNANSAL PAZARLAR VE İSLÂMÎ FİNANSAL PAZARLAR.....	24
Finansal Sistemin Fonksiyonları.....	25
Ekonomide Tasarruf Düzeyi ve Fonların Etkin Kullanımı	27
Finansal Pazarların Çeşitleri	28
İslâmî Finansal Pazarlar.....	29
VII. KONVANSİYONEL FİNANSIN VE İSLÂMÎ FİNANSIN GELİŞİMİ	30
a) Konvansiyonel Finansın Gelişimi	30
b) İslâmî Finansın Gelişimi	31
c) İslâmî Finansın Günümüzdeki Durumu	33
VIII. İSLÂMÎ BİR FİRMANIN ORGANİZASYONU.....	34
IX. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİM VE DİĞER BİLİM DALLARI	35
a) Fıkıh (İslâm hukuku)	35
b) Muhasebe.....	36
c) İslâm Ekonomisi ve Konvansiyonel Ekonomi	36
d) Pazarlama, Üretim Yönetimi ve Sayısal Yöntemler.....	36
e) Firma ve Teknoloji Bilimi.....	37
f) Matematik Bilimi	37
SORULAR.....	38
KAYNAKÇA	38

2. BÖLÜM

İNSANIN TARİHİ, DİN VE İSLÂMÎ İNANÇ SİSTEMİ İSLÂM'DA İLİM, İNSAN VE İSLÂMÎ TOPLUM ANLAYIŞI

I. KESİM

İNSANIN TARİHİ, DİN VE İSLÂMÎ İNANÇ SİSTEMİ

I. İNSANIN TARİHİ	44
1. Matematiksel Yönteme Göre İnsanlığın Tarihi.....	44
2. Tarih Bilimine Göre İnsanlığın Tarihi	45
3. Evrim Teorisine Göre İnsanlık Tarihi	45
4. İlahî Dinlere Göre İnsanın Tarihi.....	46
Tevrat	46
İncil	46
Kur'an-ı Kerim	46
5. İlk İnsan ve Eğitim.....	46
6. Dünyada Önemli Dinler.....	47
7. Vahye Dayalı Dinler.....	48
II. İSLÂMÎ İNANÇ SİSTEMİ.....	49
İslâm Dininin Özellikleri	49

II. KESİM

İSLÂM'DA İLİM ANLAYIŞI VE İLMİN ÖNEMİ

I. İLİM, BİLİM, İNANÇ VE TEKNOLOJİ.....	54
İlim.....	54
Bilim	54
İnanç	54
Teknoloji	55
İlim; Bilim, İnanç ve Teknoloji Kavramları Arasındaki İlişkiler.....	55
II. İSLÂM'DA İLMİN ÖNEMİ.....	55
a) İlimle İlgili Ayetler.....	55
b) İlimle İlgili Hadisler	56
III. MÜSLÜMANLARIN İLİMLE SORUMLULUĞU.....	57
1. Farz-ı Ayn Olan İlimler.....	57
2. Farz-ı Kifaye Olan İlimler	57
3. Nafile İlimler	57
IV. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİMİN İSLÂMÎ İLİMLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	57

III. KESİM

İSLÂM'DA İNSAN ANLAYIŞI VE SORUMLULUKLARI

I. KUR'AN-I KERİM VE İNSAN.....	60
II. İSLÂM'DA KİŞİNİN İŞ, AMEL VE DAVRANIŞLARININ SINIFLANDIRILMASI	60
III. İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİCİNİN İŞ, AMEL VE FİİLLERİNDEN DOLAYI SORUMLULUĞU.....	62
IV. KİŞİLERİN İŞLERİ VE İSLÂM'DA NİYET	63
V. İSLÂM'DA HAK ANLAYIŞI VE ÖNEMİ	63
Hakların Kullanılması ve Korunması	64
Haklar ve İslâmî Finansal Yönetici.....	64

Sekülerleşme/Laiklik	67
İslâmî Toplum Anlayışı.....	68
SORULAR.....	75
KAYNAKÇA	76

3. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİNANSIN HUKUKİ ÇERÇEVESİ, SINIRLARI VE ÖNEMLİ YASAKLAR, EKONOMİK VE İSLÂMÎ İNSAN TİPİ

I. İSLÂM HUKUKUNUN (FIKHİN) KAYNAKLARI	82
a) Asli Deliller.....	84
b) Fer'i (Tâlî) Deliller.....	86
c) İslâm Hukukunda İctihad Kurumu	87
II. İSLÂMÎ FİNANSIN SINIRLARI: HELAL VE HARAMLAR	89
1. Ribâ (Faiz) Yasağı.....	90
a. Nesie Ribâsı (Ribe'n-Nesie)	90
b. Fazlalık Ribâsı (Ribel-Fadl)	91
2. Garar ve Cehalet Yasağı.....	94
3. Kumarın (Meysir) ve Şans Oyunlarının Yasaklanması.....	96
4. Kaynakların İsrâfı ve Lüksün Yasaklanması	98
5. Haramlardan Uzak Durmak.....	99
III. EKONOMİK İNSAN TİPİ (HOMO ECONOMICUS) VE İSLÂMÎ İNSAN TİPİ (ISLAMIC MAN).....	101
A) İslâmî İnsanın (İslâmî Finansal Yöneticinin) Özellikleri	102
B) Ekonomik İnsanın (Homo Economicus) Özellikleri	103
C) İslâmî İnsanın ve Ekonomik İnsanın Farkları.....	104
SORULAR.....	106
KAYNAKÇA	106

II. KISIM

İSLÂMÎ TİCARİ AKİTLER VE UYGULANAN FİNANSMAN MODELLERİ

4. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİNANSTA TİCARETİN TEMEL ESASLARI (AKİTLER VE SATIM AKDİ)

I. KESİM

İSLÂMÎ FİNANSTA AKİTLER

I. İSLÂMDA AKİT KAVRAMI VE TEMEL ÖZELLİKLERİ	114
A. Akdin Unsurları.....	115
1. Akdin Tarafları	115
2. İcab ve Kabul.....	116
3. Akdin Konusu (Mahal).....	117
B. Akitlere Ait Şartlar	120
C. Akitlerde Muhayyerlikler.....	121
1. Şart Muhayyerliği	121
2. Rucû Muhayyerliği	121

3. Görme Muhayyerliği	122
4. Kusur (Ayıp) Muhayyerliği	122
5. Meclis Muhayyerliği	122
6. Tayin Muhayyerliği	122
7. Vasıf Muhayyerliği	122
8. İfa Etmekten Doğan Muhayyerlik (Nakd Muhayyerliği)	122
9. Hıyanet Muhayyerliği.....	122
10. Diğer Muhayyerlikler	122
D. Akitlerin Feshi (Sona Ermesi).....	122
1. Akdin Fesih Yoluyla Sona Ermesi	122
2. Akdin Ölüm Sebebiyle Sona Ermesi	123
3. Başkasının İznine Bağlı (Mevkuf) Akitlerin Sona ermesi.....	123
E. Akit Çeşitleri	123
1. Sahih ve Gayri Sahih Akitler	124
2. İsmi Nass'la veya Örfçe Belirlenen Akitler.....	125
F. İslâmî Akitlerle 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu md:1-48'de Yer Alan Sözleşmelerle İlgili "Genel Hükümlerin" Karşılaştırılması.....	125

II. KESİM

İSLÂMÎ FİNANSTA TİCARİ AKİTLER

I. TİCARİ AKİTLER (SÖZLEŞMELER)	127
Bey Akdinde Geçen Finansal Terimler	128
II. BEY (ALIM-SATIM) AKDİ	128
Alım-Satım Akdinde Tarafların Kişiliklerine, Psikolojilerine Etki Eden Ticaretle İlgili Önemli Kurallar	129
A. Bey (Alış-Veriş) Akdinin Çeşitleri.....	131
B. Finansal Yöneticinin Bey Akdiyle İlgili Bilmesi Gereken Kurallar	133
1. Satım Akdinin Rükünleri (UNSURLARI)	133
a) İcab ve Kabul.....	133
b) Dış Ülkelerle Alışverişlerde İcab ve Kabul.....	133
c) Teâtî Yoluyla Alış-Veriş.....	134
d) Akit Meclisi ve Meclis Muhayyerliği	134
2. Satım Akdinin Şartları	134
a) Meydana Gelme (İn'ikad) Şartları	134
b) Satım Akdinin Geçerli Olma (Sıhhat) Şartları	135
c) Satım Akdinin Özel Şartları:	135
d) Akdin Yürürlük Kazanması (Nefâz) Şartları.....	136
e) Satım Akdinin Bağlayıcılık (Lüzum) Şartları	136
C. Alım-Satım Akdinde Finansal Yöneticinin Dikkat Edeceği Özel Konular.....	137
D. İslâmî Hükümlerle Çelişen Alışverişler.....	139
Batıl Sayılan Alışveriş Çeşitleri.....	140
E. Bey Akdinde Özel Durumlar.....	141
1. Alışverişte Kâr ve Bunun Sınırı.....	141
2. Bir Satış İçerisinde İki Satış veya Şart	142
3. Malı Görmeden Satmak veya Almak.....	142
4. Şarap Üreticisine Üzüm veya Düşmana Silah Satmak	142
5. Meyve veya Ekinlerin Hasattan Önce Satılması	143
F. İslâmî Akitlerle 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) Md: 207-281'de Yer Alan Sözleşmelerle İlgili "Satış Sözleşmesinin" Karşılaştırılması.....	143
SORULAR.....	144
KAYNAKÇA.....	144

5. BÖLÜM

PARA SİSTEMİ VE FİNANSAL MATEMATİK, FAİZ, İSLÂM'DA PARA VE FAİZ, FAİZLE İLGİLİ ÖZEL KONULAR

I. KESİM

I. FİNANSAL AÇIDAN PARA OLAYI	150
Altın Standardı ve Banknot Sistemi	150
Kâğıt Para ve TCMB Para Politikası	151
Para arzı ve Amerikan Doları.....	153
Konvansiyonel Bir Bankanın Finansal Yapısı	154
II. PARA VE FİNANSAL MATEMATİK	156
Paranın Zaman Değeri ve Faiz.....	157
Reel Faiz ve Riskler.....	158
Faiz ve Vergiler.....	159
III. PARANIN ZAMAN DEĞERİNİN ÖLÇÜLMESİ.....	159
Basit Faiz	160
Bileşik Faiz ve Gelecekteki Değer, F	160
Bir Nakit Akımının Bugünkü Değerinin Bulunması, P	161
Bugünkü Değer ve Gelecekteki Değer Hesaplarında Vadenin (n) ve Faiz Oranının (%) Bulunması	162
1. Vadenin n bulunması.....	162
2. Faiz %i oranının bulunması.....	162
Bir Nakit Akımının Yeknesak Seri Değerinin (Anüite) Bulunması, A	162
Sonsuz Süreli Bir Anüitenin Bugünkü Değeri.....	163
F, P ve A Değerleri Arasındaki İlişkiler	164

II. KESİM

I. FİNANSAL AÇIDAN İSLÂM'DA PARA ANLAYIŞI.....	165
Kâğıt Para ve İslâmî Açından Değerlendirilmesi	166
1. Bitcoin ile İşlem Yapmak Caiz mi?	168
2. Opsiyon Nedir? Caiz midir?	168
3. Futures Nedir? Caiz midir?	169
4. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda (VİOP) İşlem Yapmak Caiz midir?	169
5. Forward İşlem Nedir? Meşru mudur?	169
II. İSLÂMÎ FİNANSAL SİSTEM VE FAİZ	170
Faizin Tarihi.....	171
İslâm'da Faiz Anlayışı ve Faiz Çeşitleri	172
Ribanın (Faizin) İletti	174
Faizle İlgili Önemli Konular.....	175
III. FAİZLE İLGİLİ ÖZEL KONULAR.....	177
1. Sarf Akdi (Para Değiştirme ve Satma) ile İlgili Meseleler	177
2. Bir Satış İçerisinde İki Satışın Yasaklanması	178
3. Veresiye Satışlarda Vade Farkı.....	178
4. Borçludan Alınacak Hediyeinin Faiz Sayılması	180
5. Aralarında Faiz Tahakkuk Etmeyen Diğer Kişiler.....	180
6. Selem Akdi ile İlgili Faiz.....	180
7. Güvenin Kötüye Kullanılmasının Faiz Sayılması	181
8. Enflasyonun Altında Kalan Banka Faizi.....	181
9. Vadesinde Ödenmeyen Bir Borca “Vade Farkı” Ekleme.....	181

10. Teşvik Kredilerinden Yararlanmak	183
11. Büyük Sanayi Kuruluşları İçin Kısa veya Uzun Vadeli Faizsiz Kredi Temin İmkânları Var mıdır?	183
12. Firma, Vadeli Mal ve Hizmet Alırken Faizli Banka Kredisini mi, Yoksa Katılım Bankasını mı Kullanmalı veya Vade Farkını Ödeyerek Firmadan Veresiye mi Almalıdır?	185
13. Çek veya Senet Kırdırmak (İskonto Ettirmek) Caiz midir?	185
14. Faiz Muamelesinin Hükümü Nedir?	186
15. Mala Karışan Haramın Temizlenmesi Nasıl Olacaktır?	186
SORULAR	187
KAYNAKÇA	187

6. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİNANSTA UYGULANAN TEMEL FİNANSMAN MODELLERİ (ÜRÜNLER VE YÖNTEMLER)

Malların ve Hizmetlerin Maliyeti, Peşin ve Vadeli Fiyatları	192
I. MURÂBAHA AKDİ	193
Murâbaha Akdindeki Gelişmeler	195
Murâbaha Akdi ve Faizli Krediler	196
II. SELEM AKDİ	199
III. İSTİSNA (İSTİSNÂ-İSTISNA) AKDİ [ESER AKDİ]	202
İstisna Sözleşmesi ile ilgili Diğer Konular	203
İstisna'nın Günümüzde Uygulanışı	204
IV. İNE (İYNE / İ'NE) SATIŞ AKDİ	204
V. TEVERRUK (TERS MURÂBAHA) AKDİ	205
Tevrük'un Günümüzde Uygulanışı	206
VI. İCÂRE (KİRALAMA) AKDİ	206
İcâre (Kiralama-Leasing) Nedir?	206
Kira Akdinin Konuları	207
İcâre (Kiralama) Akdinin Sahih Olması İçin Gerekli Şartlar	207
Kira Sözleşmesini Hükümü ve Tarafların Sorumlulukları	208
İslâmî Finans Açısından İcâre Modelinin Kullanımı	208
İcâre İşleminin İslâmî Açından Geçerli Olabilmesi İçin Taşınması Gereken Şartlar	210
İcâre (Kiralama) Akdinin Sona Ermesi	211
İcâre (Kiralama) Akdinin Finansal Yönetim Açısından Değerlendirilmesi	211
Malın Kira Sözleşmesinden Sonraki Dönemlerinde Teslimi	212
VII. SARF (DÖVİZ ALIM-SATIM) AKDİ (SÖZLEŞMESİ)	213
Sarf Akdiyle İlgili Özel Durumlar	214
VIII. İSLÂMÎ FİNANSTA ÖNEMLİ OLAN DİĞER AKİD TÜRLERİ	215
A. İvazsız Akitler	215
1. Karz-ı Hasen Akdi	215
Karz Akdinin Meydana Gelme Şartları	215
a) Ödünç Verenle İlgili Şartlar	216
b) Ödünç Verilen Şeyle İlgili Şartlar	216
c) Karz Akdinde Muhayyerlik	216
d) Karz Akdinde Vade	216
e) Menfaat Karşılığı Ödünç Verme	216
2. Hibe (Bağışlama) Akdi	216
3. Âriyet (İâre-Ödünç Verme) Akdi	218
B. Saklama, Emniyet ve Diğer Destek Sözleşmeleri (Akitleri)	219
1. Kefalet Akdi	219
2. Rehin Akdi	220

3. Havale Akdi	221
4. Vekalet Akdi.....	222
5. Vedîa (Emanet) Akdi.....	223
6. Cuâle Akdi	223
IX. İSLÂMÎ AKİTLERLE 6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU'NDAKİ AKİT (SÖZLEŞME) DÜZENLENMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	224
SORULAR.....	226
KAYNAKÇA	227

III. KISIM

ŞİRKETLER, FİNANSAL TABLOLAR, ANALİZ VE FİNANSAL TAHMİNLEME

7. BÖLÜM

İSLÂMÎ ŞİRKETLER, KONVANSİYONEL ŞİRKETLER VE KONVANSİYONEL ŞİRKETLERİN İSLÂMÎ ŞİRKET HÂLINE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

I. KESİM

İSLÂM'DA ŞİRKETLER (ORTAKLIKLAR)

I. İSLÂMÎ ŞİRKET (ORTAKLIK) ÇEŞİTLERİ.....	235
1. Mülk Şirketi Ortaklığı (Partnership of Ownership).....	235
2. İbâha Ortaklığı.....	235
3. Akit Şirketleri (Ortaklıkları)	235
A. Sermaye Çeşidine Göre Akid Şirketleri.....	235
1. Ortakların Aynı Cins Sermaye ile Katıldıkları Akit Şirketleri.....	236
a) Şirket-i Emval (Sermaye Şirketi)	236
b) Şirket-i A'mal (İş-Taahhüt ve Sanayi Şirketi)	236
2. Ortakların Farklı Cins Sermaye ile Katıldıkları Akit Şirketleri.....	237
a) Kredi ve İtibar Ortaklığı (Vücûh Şirketi).....	237
b) Müzâraa (Ziraat) Ortaklığı (Sharecropping Partnership).....	238
c) Müsâkât (Bağ-Bahçe) Ortaklığı (Irrigating Partnership)	238
d) Muğârase Ortaklığı (Ağaç Dikip Yetiştirme Ortaklığı-Agricultural Partnership).....	238
e) Mudârebe Ortaklığı	238
İslâm'da Şirket Akitlerinin Genel Özellikleri.....	238
B. Kuruluş Şekline Göre Şirketler.....	239
1. Mufâvada Ortaklığı	239
2. İnan Ortaklığı.....	240
İnan Ortaklığının İslâmî Bankacılık Açısından Değişik Uygulama Şekilleri	243
a) Müşâreke	243
b) Mudârebe (Mudarebe-Mudarabah-"el-Kırâz"):	245
Müşârekenin ve Mudârebenin Farkları	251

II. KESİM

KONVANSİYONEL ŞİRKETLERİN (ADİ, KOLLEKTİF, KOMANDİT, LİMİTED, ANONİM, HOLDİNG) İSLÂMÎ ŞİRKET HÂLİNDE DÜZENLENMESİ

I. ŞİRKETLERİN İSLÂM'A GÖRE YAPAMAYACAĞI YASAK İŞLER	253
II. ŞİRKETLERİN YAPISININ İSLÂM'A GÖRE YENİDEN DÜZENLENMESİ.....	254

1. Adi Şirket	254
1.1. Adi Şirketin Unsurları	254
Hususi Şirket:	255
1.2. Adi Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	255
1.2.1. İslâmî Niyet Açısından Şirketler	255
1.2.2. İslâm'da Yasaklanan Faaliyetler Açısından Şirketler	255
1.2.3. Adi Şirketlerin Hukuki Yapılarının İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	255
2. Kollektif Şirket	256
2.1. Kollektif Şirketin Unsurları	256
2.2. Kollektif Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	257
2.2.1. İslâmî Niyet Açısından Kollektif Şirketler	257
2.2.2. İslâm'da Yasaklanan Faaliyetler Açısından Kollektif Şirketler	257
2.2.3. Kollektif Şirketlerin Hukuki Yapılarının İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	257
3. Anonim Şirket	258
3.1. Anonim Şirketin Unsurlarını Şu Şekilde Sıralayabiliriz:	258
3.2. Anonim Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	259
3.2.1. İslâmî Niyet Açısından Anonim Şirketler	259
3.2.2. İslâm'da Yasaklanan Faaliyetler Açısından Anonim Şirketler	259
3.2.3. Anonim Şirketlerin Hukuki Yapılarının İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	260
4. Holding Şirket	263
Holding Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	263
5. Limited Şirket	263
5.1. Limited Şirketin Unsurlarını Şu Şekilde Sıralayabiliriz:	264
5.2. Limited Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	264
5.2.1. İslâmî Niyet Açısından Limited Şirketler:	264
5.2.2. İslâm'da Yasaklanan Faaliyetler Açısından Limited Şirketler:	264
5.2.3. Limited Şirketlerin Hukuki Yapılarının İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi:	264
6. Komandit Şirket	265
6.1. Adi Komandit Şirket	265
6.1.1. Adi Komandit Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	266
6.2. Hisseli Komandit Şirket	267
6.2.1. Hisseli Komandit Şirketlerin İslâm Hukukuna Göre Düzenlenmesi	268
Değerlendirme ve Sonuç	268
SORULAR	269
KAYNAKÇA	269

8. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA FAALİYET RAPORU, FİNANSAL TABLOLAR, AMORTİSMANLAR, VERGİLER VE NAKİT AKIMLARI

I. TEK DÜZEN HESAP PLANI VE YENİ TEKDÜZEN HESAP PLANI	274
II. YILLIK RAPORLAR VE FİNANSAL TABLOLAR	275
A. Yıllık Raporlar	275
B. Finansal Tablolar	277
Bilanço (Finansal Durum Tablosu)	278
1. Aktif Hesaplar:	278
1.1. Konvansiyonel Şirketlerde Aktif Hesaplar	278
1.2. İslâmî Şirketler Bakımından Aktif Hesapları	279
a) Hazır Değerler	279

b) Menkul Değerler	279
c) Ticari Alacaklar	281
d) Diğer Alacaklar	282
e) Stoklar	282
f) Maddi Sabit Değerler:	282
g) Maddi Olmayan Sabit Değerler (Haklar):	282
h) İştirakler ve Bağlı Ortaklıklar	282
2. Pasif Hesaplar:	283
2.1. Konvansiyonel Şirketler Bakımından Pasifler	283
2.2. İslâmî şirketler bakımından pasifler	284
a) Kısa vadeli borçlar	284
b) Ticari borçlar	284
c) Diğer kısa vadeli borçlar	284
d) Uzun vadeli borçlar	284
e) Öz kaynaklar:	284
Gelir Tablosu (Gelir-Gider Tablosu)	285
Firmalarda Sosyal Yardımlar	285
III. ŞİRKETTE KÂR ÇEŞİTLERİ VE HELAL KÂR	289
IV. NAKİT AKIMLARININ HESAPLANMASI	290
Şirkette Nakit Akımının Hesaplanması	290
Net Nakit Akım Tablosu	290
Finansal Tablolara İlişkin Notlar	292
V. AMORTİSMANLAR VE FİRMADA VERGİLEME	292
1. Amortismanlar	292
a) Normal Amortisman	293
b) Hızlandırılmış Amortisman	293
c) Olağanüstü Amortisman	293
d) Üretim Miktarı Amortisman Yöntemi	294
2. Firmalarda Vergileme	294
a) Gelir Vergisi	295
b) Kurumlar Vergisi	295
Gelir Vergisi-Kurumlar Vergisi Mukayesesi	296
Nakit Akımları	296
VI. YÖNETİM KARARLARI İÇİN MUHASEBE VERİLERİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ	297
1. Firmanın Aktif Faaliyetlerinde Kullanılan Varlıklar ve Toplam Net Faaliyet Sermayesi	297
2. Firmanın Etkin Faaliyetlerinden Doğan Vergiden Sonraki Kârı	298
3. Firmanın Etkin Faaliyetinden Doğan Nakit Akımlarının Hesaplanması	298
VII. FİNANSTA DEĞER KAVRAMI	299
A) Firma Değerleri	299
1. Etkin Nakit Akımlarına Göre Firma Değeri	299
2. Firma Pazar Katma Değeri (Market Value Added) (PKD) ve Yıllık Büyüme Oranı	299
3. Ekonomik Katma Değeri (Economic Value Added) (EKD)	300
4. İşleyen Teşebbüs Değeri	301
5. Net Aktif Değeri	301
6. İnşa Değeri	301
7. Tasfiye Değeri	301
8. Gerçek Değer	301
9. Ekspertiz Değeri	302
10. Vergi Değeri	302
11. Piyasa Değeri/Defter Değeri Yöntemine Göre Değer	302

12. Kâra Göre Değer:	302
13. Fiyat/ Kazanç Oranı X Pay Senetlerinin Kazancı Yöntemi.....	302
14. Emsal Değer	302
B) Pay Senedi Değerleri	302
İslâmî Şirketler ve Şirket Değerleri	303
SORULAR.....	305
KAYNAKÇA.....	305

9. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA FİNANSAL ANALİZ VE KONTROL FİNANSAL YAPIYI GÜÇLENDİRİCİ ÖNLEMLER

İslâmî Firmalarda Finansal Analiz ve Denetimin Felsefesi	310
Finansal Analizde Yöntem.....	311
I. MUTLAK RAKAMLARLA ANALİZ	311
Mutlak Rakamlarla Analiz.....	311
II. ORAN (RASYO) ANALİZİ	312
A. Likidite Oranları	314
Likidite Oranlarının Kendi İçerisinde ve Rakip Firma (Tunç A.ş.) ile Mukayesesi	315
B. Aktivite Oranları (Devir Hızı Oranları).....	317
Alacakların Yaş Çizelgesi.....	317
Aktivite Oranlarının Mukayesesi	318
C. Finansal Yapı ile İlgili Oranlar (Finansal Kaldıraç Oranları).....	319
Kaldıraç Oranlarının Mukayesesi.....	320
D. Sabit Yükümlülükleri Karşılama Oranları	320
Karşılama Oranlarının Mukayesesi	321
E. Kârlılık Oranları	321
Kârlılık Oranlarının Mukayesesi	323
F. Büyüme Oranları, Satışların Yüzdesi Oranları, Pazar Değeri Oranları	323
Du Pont Analizi (Birleşik Oranlar Analizi)	324
Finansal Oranların Yorumlanması	325
III. FİNANSAL TABLOLARIN TREND ANALİZİ, YÜZDE ANALİZİ VE DİKEY ANALİZİ.....	327
1. Trend Analizi	327
2. Dikey Analiz.....	327
3. Yatay Analiz.....	329
IV. SATIŞ ORANLARI ANALİZİ	330
V. FİRMANIN SEKTÖRE VE RAKİPLERE GÖRE MUKAYESESİ.....	331
A) Alternatif Kayıp.....	332
B) Gider Fazlası.....	332
VI. FİNANSAL ANALİZDE YÖNTEMİN ÖNEMİ	332
VII. FİNANSAL YAPIYI GÜÇLENDİRİCİ ÖNLEMLER	333
Krizler ve Firmaların Başarısızlığı	333
Oran Analizinin Sınırları.....	334
Analizde Rakamların Ötesini Görmek.....	335
VIII. ORANLARDAN ERKEN UYARI GÖSTERGESİ OLARAK YARARLANMA	335
Altman Modeli.....	335
Zeta Modeli.....	336
SORULAR.....	337
KAYNAKÇA.....	337

10. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA FİNANSAL TAHMİNLEME VE PLANLAMA

İslâm ve Planlama	342
I. FİNANSAL PLANLAMA	343
a) Sezgisel Yöntem	344
b) Zaman Serileri	344
c) Olasılık Yöntemine Göre Tahmin	346
d) Beta-II Yöntemine Göre Tahmin	346
e) Delphy Metodu	346
f) Ortalama Yöntemi	346
Finansal Planlama ve Bütçeleme Süreci	346
II. NAKİT BÜTÇESİ	348
Nakit Bütçesi ve Zekât Hesabı	350
III. PROFORMA FİNANSAL TABLOLAR	351
a) Satışların Yüzdesi Metodu	351
b) Satışların Yüzdesi Metoduyla Tahminin Sınırları	351
1) İçsel Büyüme Oranı (Internal Growth Rate)	353
2) Sürdürülebilir Büyüme Oranı (Sustainable Growth Rate)	353
c) Ek Fon İhtiyacının Formül Yardımıyla Bulunması	354
d) Sektör Oranlarının Kullanılarak Proforma Bilanço ve Gelir Tablosunun Düzenlenmesi	355
e) Trend Analizi	357
f) İleri Seviye Finansal Planlama Modeli: Bütçe ve Finansal Tablolar	357
Bütçenin Yapısı	357
1. Satış Bütçesi	358
IV. MALİYET – İŞ HACMİ – KÂR İLİŞKİLERİ	358
Başa Baş Noktası Analizleri	358
Kapasite Kullanım Oranı (KKO)	360
Kâr ve Gider Planlaması	360
Birden Fazla, n Adet, Mal Bulunması Durumunda Başa Baş Noktası Analizi	360
SORULAR	362
KAYNAKÇA	363

IV. KISIM

İSLÂMÎ FİRMALARDA İŞLETME SERMAYESİ YÖNETİMİ, SERMAYE BÜTÇELEMESİ, TAHVİL, SUKUK, PAY SENEDİ DEĞERLEMESİ

11. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA İŞLETME SERMAYESİ YÖNETİMİ VE KISA VADELİ FİNANSMAN KAYNAKLARI

I. KESİM

İŞLETME SERMAYESİ YÖNETİMİ

I. İŞLETME SERMAYESİ YÖNETİMİNİN ÖNEMİ	370
II. GENEL OLARAK İŞLETME SERMAYESİ POLİTİKASI	371

İslâmî Firmalarda İşletme Sermayesini Finanslama Felsefesi.....	372
İşletme Sermayesi Yönetiminde Yöntem	373
a) İşletme Sermayesi Finansmanında Vadelerin Uyuşması Yaklaşımı	374
b) İşletme Sermayesi Finansmanında Muhafazakâr Yaklaşım	374
c) İşletme Sermayesi Finansmanında Atılcı Yaklaşım	374
d) Nakit Dönüşüm Süresi	375
e) Mevsimlik Dönemlerde İşletme Sermayesi Yönetimi.....	376
f) Alternatif Net İşletme Sermayesi Politikaları	376
g) Cari Aktiflerin Finansmanında Kendiliğinden Doğan Kaynakların Kullanılması	377
h) Cari Aktiflerin ve Cari Pasiflerin Finansmanında Nakit Yönetimi.....	377
i) Uluslararası Firmalarda İşletme Sermayesi Yönetimi.....	378

II. KESİM

NAKDİN VE PAZARLANABİLİR MENKUL DEĞERLERİN YÖNETİMİ

I. NAKDİN VE PAZARLANABİLİR MENKUL DEĞERLERİN YÖNETİMİNDE YÖNTEM	380
II. FİRMALARDA NAKİT NİÇİN GEREKLİDİR?	381
III. KISA VADELİ YATIRIM ALTERNATİFLERİ	381
IV. İSLÂMÎ FİRMALARDA NAKDİN YÖNETİMİ	382
V. PARA YÖNETİMİNDE KARAR MODELLERİ	382
a. Firmanın Tecrübesi ve Öngörüsü	382
b. W. Baumol Modeli	383
c. Miller-Orr Nakit Yönetim Modeli	384
d) Nakit Yönetiminde Etkinliği Artırıcı Tedbirler	385

III. KESİM

ALACAKLARIN YÖNETİMİ

I. İSLÂMÎ FİNANS AÇISINDAN ALACAKLARIN YÖNETİMİ	388
II. ALACAK TUTARINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER	389
III. KREDİ VE SATIŞ POLİTİKASININ TESPİTİ	389
IV. KREDİ STANDARTLARI	390
a. Puanlama Modeli	390
b. Temel Kredi-Onaylama Kararı Modeli.....	390
Ortalama Tahsil Süresinin Artırılması	392
Ticari Kredi Şartları	393
1. Kredi Süresinin Uzunluğu	393
2. Nakit İskontosu	394
Alınan Malın İskontodan Sonraki Fiyatı	395
İskonto İslâmî Finansa Uygun mudur?.....	396
Firmaların Kredili Satış Politikasında Etkinliği Artırıcı Önlemler.....	396

IV. KESİM

STOKLARIN YÖNETİMİ

I. İSLÂMÎ FİNANS AÇISINDAN STOKLARIN ÖNEMİ	397
II. STOK İLE İLGİLİ MALİYETLER	398
a. Sipariş ve Alım Giderleri	398
b. Stok Tutmanın Gerektirdiği Giderler.....	398

c. Yeterince Stok Bulundurmamanın Meydana Getirdiği Giderler (Zararlar).....	398
III. FİRMALARDA STOK TUTMAYI BELİRLEYEN FAKTÖRLER	398
IV. STOK KONTROL MODELLERİ	399
1. Ekonomik Sipariş Miktarı (ESM) Modeli.....	399
2. Ekonomik Sipariş Miktarı Modelinin (ESM) Genişletilmesi.....	400
a. Siparişte Gecikme Zamanının Varlığı.....	400
b. Siparişte Miktar İskontosunun Bulunması Durumu	401
c. Enflasyon Sebebiyle Malların Fiyatının Artması Durumu	402
d. Olasılıklı Stok Kontrol Modeli	402

V. KESİM

CARİ PASİFLERİN YÖNETİMİ

I. VADELİ ALIŞ-VERİŞLER (TİCARİ KREDİLER)	403
a. Veresiye Satışta Vade	403
b. Vadeli Satışta Maliyet	403
c. Vadeli Bir Satışın Firmaya Alternatif Maliyeti	404
d. Vade Farklı Satın Almada Uygulanan Vade Farkının Alternatif Maliyeti	404
e. Vadeli Satışta Vadenin Uzatılması	404
II. KISA VADELİ BANKA KREDİLERİ.....	405
III. FİNANSMAN BONOLARI	406
IV. TİCARİ ALACAK VE STOK KREDİLERİ	407
SORULAR.....	408
KAYNAKÇA	408

12. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA UZUN VADELİ YATIRIM KARARLARI (SERMAYE BÜTÇELEMESİ)

İSLÂMÎ FİNANS AÇISINDAN YATIRIM (SERMAYE) BÜTÇELERİ.....	413
--	-----

I. KESİM

FİRMALARDA SERMAYE BÜTÇELERİ VE NAKİT AKIMI ANALİZLERİ

I. SERMAYE BÜTÇELEMESİNDE ANAHTAR KAVRAMLAR.....	416
İslâmî Firmalarda Sermaye Maliyeti	416
Ekonomik Ömür	416
Yatırım Tutarı.....	416
Net Nakit Girişleri	416
Batık Maliyetler	416
Hurda Değer	416
II. PROJE ÇEŞİTLERİ.....	417
III. SERMAYE BÜTÇESİ SÜRECİ.....	417
IV. PROJENİN NAKİT AKIMLARININ TAHMİNİ	418
V. VERGİLERİN NAKİT AKIMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	420
VI. AMORTİSMANLARIN NAKİT AKIMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	420
a. Normal Amortisman	420
b. Hızlandırılmış Amortisman	420
c. Olağanüstü Amortisman	421

VII. ÖZ SERMAYENİN, SUKUKUN, FAİZİN VE FON GİDERLERİNİN NAKİT AKIMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	421
VIII. NAKİT AKIMLARININ HESAPLANMASI.....	423
A) YATIRIM TUTARININ HESAPLANMASI.....	423
B) NAKİT GİRİŞLERİNİN HESAPLANMASI.....	423
C) TEŞVİKLERİN NAKİT GİRİŞLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	423

II. KESİM YATIRIM PROJESİNİ DEĞERLEME METODLARI

I. NET BUGÜNKÜ DEĞER METODU (NBD).....	425
II. NET GELECEKTEKİ DEĞER METODU (NGD).....	426
III. YILLIK EŞDEĞER NET HASILA METODU (YENH).....	426
IV. İÇ KÂRLILIK ORANI METODU (İKO).....	427
İç Kârlılık Oranının Mantıksal Yapısı.....	428
İç Kârlılık Oranının ve NBD'nin Karşılaştırılması.....	428
Klasik Olmayan Nakit Akımları ve İç Kârlılık Oranı.....	429
V. KÂRLILIK İNDEKSİ METODU (KI).....	429
VI. GERİ ÖDEME SÜRESİ METODU (GÖS).....	430
GÖS1 Metodu.....	430
GÖS2 Metodu.....	431
Proje değerlemesinde karşılaşılan özel durumlar:.....	431

III. KESİM SERMAYE BÜTÇELERİ VE RİSK

I. PROJE RİSKİNE KARŞI PORTFÖY RİSKİ.....	434
II. TOPLAM PROJE RİSKİNİN DÜZELTİLMESİ.....	435
1. Subjektif Risk Yaklaşımı Metodu.....	435
2. Net Bugünkü Değer. Geri Ödeme Süresi Metodu.....	435
3. İskonto Oranının Riske Göre Düzeltilmesi Metodu.....	435
4. Belirlilik Eşitliği Yaklaşımı Metodu.....	435
5. Olasılık Yaklaşımı Metodu.....	436
SORULAR.....	440
KAYNAKÇA.....	440

13. BÖLÜM İSLÂMÎ FİRMALARDA TAHVİL, SUKUK VE PAY SENEDİ DEĞERLEMESİ

YATIRIMLARDA RİSK DURUMU.....	444
-------------------------------	-----

I. KESİM VARLIKLARIN DEĞERLEMESİ

I. VARLIKLARIN GERÇEK DEĞERİ, PAZAR DEĞERİ VE PAZAR DENGESİ.....	447
II. KONVANSİYONEL GERÇEK DEĞERLE İSLÂMÎ GERÇEK DEĞERİN FARKI.....	448

Pazar değeri	449
Bir Varlığın Defter Değeri ve Pazar Değeri.....	449

II. KESİM TAHVİL VE SUKUK DEĞERLEMESİ

I. TAHVİLLER VE DEĞERLEMESİ	451
Anonim Şirketlerde Tahvil İhraç Limiti	452
Tahvilin Cari Getirisi	452
Tahvillerin Derecelendirilmesi	452
Tahvilin Pazar Değeri	453
Süresiz Tahvillerin Değerlemesi	454
Tahvilin Vadesine Kadar Getirisi (Yield to maturity).....	454
Kuponsuz İskontolu Tahvillerin Değerlemesi	455
II. SUKUK VE DEĞERLEMESİ	455
Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (Securitization).....	456
Sukuk	456
Dayanak Bakımından Sukuk	457
Sukukun Özellikleri	458
Sukuk ile Diğer Menkul Kıymetler Arasındaki Farklar	458
Sukukun Genel Yapısı.....	459
1. İcare (İcâre-İcâra. İjarah) Sukuk (Kira Sertifikaları):.....	462
a. Kiradaki Varlıkların Aslına Malik Olmayı Sağlayan Sukuk İhracı	462
b. Varlıkların Menfaatine Malik Olmayı Sağlayan Sukuk İşleyişi.....	462
2. Ortaklığa Dayalı Kira Sertifikaları	465
a. Mudârebe Sukuk.....	465
b. Müşâreke Sukuk	466
c. Müzaraa (Zirâat Ortaklığı), Müsakat (Bağ-Bahçe Ortaklığı), Muğarase (Ağaç Dikip Yetiştirme Ortaklığı) ortaklığına dayanan Sukuklar.....	466
3. Ticaret Sözleşmelerine (Akitlerine) Dayalı Kira Sertifikaları.....	468
a. Murâbaha Sukuk.....	468
b. Selem Sukuk.....	469
c. İstisna Sukuk.....	471
Sukukların Değerlendirmesi	472

III. KESİM İSLÂMÎ PAY SENETLERİNİN DEĞERLEMESİ

I. İMTİYAZLI PAY SENETLERİNİN DEĞERLEMESİ.....	477
II. (ADİ) PAY SENETLERİNİN DEĞERLEMESİ	479
Bir Dönem Temettü Değerleme Modeli	479
N Dönem Temettü Değerleme Modeli.....	480
Pay Senetlerinin Değerlemesi İçin Büyüme Modelleri	481
a. Sabit Büyümelili Temettü Değerleme Modeli	481
b. Sıfır Büyümelili Temettü Değerleme Modeli	482
c. Normalin Üzerinde Büyümelili Temettü Değerleme Modeli.....	482
Fiyat Kazanç Oranı (F/K) ve Değerleme.....	482
SORULAR.....	484
KAYNAKÇA	485

V. KISIM

İSLÂMÎ FİRMALARDA RİSK-GETİRİ İLİŞKİSİ, PORTFÖY YÖNETİMİ, SERMAYE YAPISI VE UZUN VADELİ FİNANSMAN ALTERNATİFLERİ, TEMETTÜ POLİTİKASI

14. BÖLÜM

İSLÂMÎ YATIRIMLARDA RİSK-GETİRİ İLİŞKİSİ VE PORTFÖY TEORİSİ

I. RİSK-GETİRİ DENGESİ VE YATIRIMCI	492
II. GETİRİ NEDİR?	493
a. Türk Lirası Olarak Getiri	493
b. Oran Olarak Getiri	493
c. Elde Bulundurma Dönemi Getirisi	494
d. Ortalama Pay Senedi Getirisi ve Risksiz Getiri Oranı.....	494
III. RİSK NEDİR?	495
Kişilerin Risk Tercihi	495
A. Bir Varlığa Ait Risk.....	496
Duyarlılık Analizi	496
Olasılık Dağılımı	497
Riskin Ölçülmesi	498
a. Beklenen Değer	498
b. Standart Sapma	498
Değişim Katsayısı.....	499
B. Portföy ve Portföy Riski	499
Etkin Sinir ve Portföy Fırsat Seti.....	500
İki Menkul Değerli Etkin Sinir ve Portföy	501
Portföyün Beklenen Getiri Oranı.....	502
Portföyün Riski.....	503
C. Risk ve Getiri: Sermaye Varlıklarını Fiyatlama Modeli (CAPM).....	505
Risk Çeşitleri	505
a. Genel Ekonomik Risk.....	505
b. Enflasyon Riski.....	505
c. Uluslararası Risk.....	505
d. Firma Riski	506
Bir Portföy Açısından Risk: Beta (β) Katsayısı.....	508
Beta Katsayısının Hesaplanması	508
i. $K_j = A + Bk_m$ Doğru Denklemini Kullanarak Betayı Hesaplamak	509
ii. İstatistikî Verilere Göre Beta Katsayısını (β) Hesaplamak.....	511
Beta Katsayısının Yorumlanması.....	512
Capm Modelinin Eşitliği.....	513
Menkul Değer Pazar Doğrusu ve Risk-Getiri Dengesi.....	514
Menkul Değer Pazar Doğrusunun Kayması	514
A) Enflasyon Bekleyişindeki Değişme.....	512
B) Riskten Kaçınma Bekleyişindeki Değişme	514
CAPM Modeli Üzerine Bazı Düşünceler.....	515
Arbitraj Fiyatlama Teorisi (Aft).....	515
D. Okka Portföy Yöntemi.....	516
Risk ve Getiri Formülleri Tablosu	522

SORULAR.....	524
KAYNAKÇA	524

15. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA SERMAYE MALİYETİ VE SERMAYE YAPISI KARARLARI

I. SERMAYE VE SERMAYE MALİYETİ	526
Sermaye Maliyeti ve Vergiler	528
İslâmî Firmalarda Finansal Politika ve Sermaye Maliyeti	529
Sermaye Maliyeti ve Risk Primi İlişkisi.....	530
II. SERMAYE TÜRLERİNİN MALİYETİ.....	532
A. Borçların Maliyeti.....	532
1. Faizli Kredilerin Maliyeti	532
2. Sukuk Fonlarının Maliyeti.....	534
3. Katılım Bankası Fonlarının Maliyeti.....	534
4. Vadeli Ticari Borçların Maliyeti	534
5. Kiralamanın (Leasing) Maliyeti	535
B. Öz Sermayenin Maliyeti	535
1. İmtiyazlı Pay Senetlerinin Maliyeti.....	535
2. Adi Pay Senetlerinin ve Diğer Öz Sermaye Kalemlerinin Maliyeti.....	536
Temettü Değerleme Modeli.....	536
a) Sermaye Varlıklarını Değerleme Modeli (CAPM) Modeli	537
b) Pay Senetlerinin Maliyetini Hesaplamak “Tahvil Faiz Oranı+Risk Primi” Yaklaşımı	538
c) Pay Senetlerinin Maliyetini Hesaplamak “Katılım Bankaları Ortalama Getiri + Risk Primi” Yaklaşımı	538
3. Dış Kaynaklardan Sağlanan Öz Sermayenin Maliyeti	538
C. Ağırlıklı Sermaye Maliyeti.....	539
Marjinal Sermaye Maliyeti.....	540
İslâmî Firmalarda Optimal Sermaye Yapısının Kurulması.....	540
İslâmî Firmanın Optimal Sermaye Bütçesinin Belirlenmesi.....	542
Amortisman Yoluyla Doğan Fonların Maliyeti	543
III. İSLÂMÎ FİRMALARDA SERMAYE YAPISI KARARLARI VE OPTİMAL SERMAYE YAPISI	543
Hedef Sermaye Yapısı.....	543
İşletme Riski ve Finansal Risk	544
İşletme (Faaliyet) Kaldırıcı (FKD).....	545
Finansal Kaldırıcı (FİKD).....	546
Birleşik Kaldırıcı Derecesi.....	546
İslâmî Firmalarda Finansal Kaldırıcı, Sermaye Yapısı ve Pay Senedi Başına Kâr İlişkisi	547
Finansal Kaldırıcı ve Pay Senedi Fiyatları.....	548
Firma Değerinin Tahmini.....	549
Sermaye Maliyeti ve Sermaye Yapısı İlişkileri.....	549
Firmanın Optimal Sermaye Yapısının Belirlenmesi	550
Sermaye Yapısının ve Firma Değerinin Teorik Görünüşü.....	551
a. Net Gelir Yaklaşımı.....	551
b. Net Faaliyet Geliri Yaklaşımı	552
c. Geleneksel Yaklaşım.....	552
d. MM (Modigliani-Miller) Analizi.....	552
SORULAR.....	554
KAYNAKÇA	554

16. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA UZUN VADELİ FİNANSMAN ALTERNATİFLERİ VE TEMETTÜ POLİTİKALARI

I. UZUN VADELİ BORÇLAR.....	557
Uzun Vadeli Borçların Özellikleri	559
II. İMTİYAZLI PAY SENETLERİ	562
III. (ADİ) PAY SENETLERİ	564
Pay Senetleri ve Muhasebe	564
Ortakların Hakları.....	565
Yönetim Kurulu Üyelerini Seçmek	565
Rüçhan (Ön Alım) Hakkı ve Rüçhan Hakkının Değeri	566
Pay Senedi Kotasyonlarını Anlamak	567
Pay Senetlerinin Bölünmesi (Stock Splits).....	567
Öz Sermaye ile Finansmanın Faydaları ve Mahzurları	568
Pay Senetlerinin İhracı ve Halka Arzi.....	568
Anonim Şirketlerde Sermaye Yapısı.....	568
Anonim Şirketlerin Halka Açılması.....	569
Pay Senetlerinin Halka Satışı.....	570
IV. İSLÂMÎ ŞİRKETLERDE PAY SENETLERİ (STANDART 12 VE 21)	571
V. TEMETTÜ POLİTİKALARI.....	574
Kâr Dağıtım Politikasını Belirleyen Faktörler.....	575
Temettü Politikası ve Firma Değeri	576
Temettü Politikaları.....	576
1. Pasif Artık Değer Politikası	576
2. İstikrarlı Temettü Dağıtım Politikası	577
3. Diğer Temettü Dağıtım Politikaları	577
Temettü Dağıtım Şekilleri.....	577
Firmanın Kendi Pay Senetlerini Satın Alarak Kâr Payı Ödemesi	577
Uygulamada Temettü Politikaları	578
Risk Sermayesi (Venture Capital) ve Pay Senedi İhracı.....	578
SORULAR.....	580
KAYNAKÇA.....	580

VI. KISIM

BORÇ YÖNETİMİ VE İSLÂMÎ ŞİRKETLERDE BORÇ YÖNETİMİ

17. BÖLÜM

BORÇ YÖNETİMİ: (SWAPLAR, OPSİYONLAR, TAVAN VE TABAN SÖZLEŞMELERİ, VADELİ DÖVİZ VE FAİZ SÖZLEŞMELERİ, FİNANSAL GELECEK SÖZLEŞMELERİ)

Türev Ürünleri	585
Türev Ürünlerinin Kullanım Amaçları	585
Konvansiyonel Türev Ürünleri	586
I. SWAP SÖZLEŞMELERİ	586
Swap Türleri	588
A. Faiz (Kredi) Swapları	588
B. Döviz (Para) Swapı.....	590
C. Mal (Commodity) Swapları.....	591

D. Swap Opsiyonları (Swaption).....	592
Swap İşlerinden Doğan Riskler	592
Swap Pozisyonunun Kapatılması	593
II. TAVAN (CAPS) VE TABAN (FLOOR) (ALT VE ÜST LİMİT) SÖZLEŞMELERİ.....	593
III. FORWARD PİYASALAR	593
Spot İşlemleri.....	594
Arbitraj İşlemleri	594
Vadeli (Forward) Döviz Sözleşmeleri.....	595
Vadeli (Forward) Faiz Sözleşmeleri	596
IV. GELECEK (FUTURES) VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMELERİ	596
A. Mali Gelecek Sözleşmesi ile Riskten Korunma (Hedging)	597
B. Faiz Gelecek Sözleşmeleri	598
C. Döviz Gelecek Sözleşmeleri	598
V. VADELİ İŞLEMLER VE OPSİYON PİYASASI (VİOP)	599
A) Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda (VİOB) İşlem Gören Finansal Ürünler.....	600
B) VİOP'da Pazarlar	600
C) Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasalarında İşlem Yöntemleri	601
VİOP'da Vade Kavramı	601
VİOP'da Teminat Kavramı	601
VI. OPSİYON SÖZLEŞMELERİ	602
A) Satın Alma (Call) Opsiyonu	604
B) Satma (Put) Opsiyonu.....	606
SORULAR.....	610
KAYNAKÇA	610

18. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA BORÇ YÖNETİMİ: (SWAPLAR, OPSİYONLAR, TAVAN VE TABAN SÖZLEŞMELERİ) VADELİ DÖVİZ VE FAİZ SÖZLEŞMELERİ, FİNANSAL GELECEK SÖZLEŞMELERİ)

Türev Ürünlerine Olan İhtiyaç.....	612
İslâmî Türev Ürünlerinde Amaç	614
I. İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN TÜREV ÜRÜNLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	614
II. SWAP İŞLEMLERİ VE İSLÂMÎ FİRMALAR.....	616
1. Faiz Swapı	616
2. Döviz Swapı.....	617
3. Mal Swapı.....	618
III. TAVAN (CAPS) VE TABAN (FLOOR) (ALT VE ÜST LİMİT) SÖZLEŞMELERİ VE İSLÂMÎ FİRMALAR.....	618
IV. FORWARD İŞLEMLERİ VE İSLÂMÎ FİRMALAR.....	619
Forward ve İslâmî Firmalar	619
a) Para, Döviz, Altın Gibi Nakit ve Nakit Hükmünde Olan Varlıklar	619
b) Katılım Bankalarının Forward ile İlgili Görüşü	620
c) Menkul Kıymetler (Pay Senedi, Tahvil, Bono, Faiz Oranları vb.) Varlıklar	621
d) Her Çeşit Malla (Tarım Ürünleri, Ticari Mallar, Mamul, İlk Madde, Yardımcı Malzeme vb.) İlgili Forward Sözleşmeleri.....	621
V. FUTURES İŞLEMLERİ VE İSLÂMÎ FİRMALAR.....	622
Futures Sözleşmeleri ve İslâmî Firmalar	623
VI. OPSİYON SÖZLEŞMELERİ VE İSLÂMÎ FİRMALAR.....	623
Opsiyon Sözleşmeleri ve İslâmî Firmalar.....	624

VII. VADELİ İŞLEMLER VE OPSİYON PİYASASI (VİOP).....	624
Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP) Yapılan İşlemler ve İslâmî Firmalar:	626
VIII. İSLÂMÎ FİNANSTA FİRMALARDA RİSKİN YÖNETİMİ	626
IX. İSLÂM'IN BELİRLEDİĞİ KRİTERLERE UYGUN BORÇ YÖNETİMİ	627
a. Para, Altın ve Döviz İşlemleri ve Riskin Yönetimi.....	627
b. Mal ve Hizmet Alım-Satım İşlemleri ve Riskin Yönetimi	629
SORULAR.....	633
KAYNAKÇA.....	633

VII. KISIM

İSLÂMÎ FİNANSAL YÖNETİMDE ÖZEL KONULAR

19. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA BÜYÜME, BİRLEŞMELER, SATIN ALMALAR VE HOLDİNGLER

İslâmî Firmalarda Büyüme Felsefesi	641
I. FİRMALARIN BÜYÜMESİ	643
A. Firmaların Büyüme Politikaları	643
1. İçsel Büyüme	643
2. Dışsal Büyüme.....	644
B. Firmalarda Büyümenin Yönleri	644
1. Yatay Büyüme.....	644
2. Dikey Büyüme.....	645
3. Çapraz Büyüme	645
4. Benzer Alanlarda Büyüme.....	645
II. BİRLEŞME ŞEKİLLERİ.....	645
1. Firmaların Hukuki Varlıklarını Etkileyen Birleşmeler	645
a) Birleşme (Merger)	645
b) Konsolidasyon (Yeni Bir Şirket Kurulması)	645
c) Devralma	646
d) Ele Geçirme.....	646
e) Varlıkların Bir Kısımının Satın Alınması	646
2. Gevşek Birleşmeler.....	646
a) Protokoller	646
b) Tröst.....	646
c) Holding	647
3. Faaliyetlerin Birleştirilmesi	647
a) Kartel	647
b) Şirketler Topluluğu.....	647
Firmaları Birleşmeye İten Sebepler	647
III. BİRLEŞME VE SATIN ALMA SÜRECİ.....	649
A. Hedef Firma Veya Firmaların Belirlenmesi	649
B. Hedef Firmayla İlgili Araştırma-İnceleme Süreci.....	650
C. Ana Firmayla İlgili Araştırma ve İnceleme.....	650
D. Birleşme ve Satın Almada Firmanın Değerinin Tespitinde Kullanılan Yöntemler.....	651
E. Satın Alma Şartları	652
IV. BİRLEŞMELERİN ANALİZİ	653
A. Hedef Firmanın Değerinin Belirlenmesi.....	653
1. Aktiflerin Veya Firmanın Satın Alınması.....	653

2. Satın Almanın Pay Senedi Verilmesi Suretiyle Yapılması.....	654
a) Hisse (Pay) Senedi Değişim Oranı.....	655
b) Devralmanın Hisse Başına Kâr Üzerine Etkisi.....	655
c) Devralmanın Pay Senedi Pazar Fiyatı Üzerindeki Etkisi.....	656
V. BİRLEŞME	656
A. Pay Senedi Değişim İşlemleri (Stock Exchange Transactions).....	657
B. Değişimin Pay Başına Kâra Etkisi.....	659
VI. SATIN ALMA VE BİRLEŞME SÜRECİ	659
1. Hedef Firmaların Belirlenmesi	659
2. Araştırma, İnceleme ve Değerleme Safhası.....	660
3. Hedef Firmaya Teklif ve Görüşmelerin Başlaması Safhası.....	660
4. Hedef Firmanın Satın Almaya Veya Birleşmeye Direnmesi	660
VII. STRATEJİK İŞ BİRLİKLERİ.....	661
Sınır Ötesi Birleşmeler	662
VIII. HOLDİNG ŞİRKETLER.....	662
Holdingleşmenin Avantajları	662
Holdingleşmenin Sakıncaları.....	663
SORULAR.....	664
KAYNAKÇA	664

20. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA BAŞARISIZLIK OLAYI VE FİNANSAL KRİZLER

İslâm'da Denetim, Kontrol, Başarısızlık ve Krizler Konusundaki Düşünceler.....	668
Firmalarda İslâmî Kuralları Uygulamadaki Başarısızlık ve Kriz	669
I. FİNANSAL BAŞARISIZLIK	670
A. Başarısızlığa Sebep Olan Faktörler.....	671
B. Ekonomik Krizler ve Firma Başarısızlığı	672
II. FİRMANIN FİNANSAL DURUMUNUN DÜZELTİLMESİ İÇİN ALINACAK ÖNLEMLER.....	674
A. Gönüllü Anlaşmalar	675
Fırmanın Desteklenmesine Karar Verilmesi.....	676
a) Fırmanın Değerlendirilmesi	676
b) Fırmanın Yeniden Kapitalize (Rehabilite) Edilmesi	677
c) Fırmanın Gönüllü Olarak Tasfiyeye Tabi Tutulması.....	678
B. Fırmanın Yasal Olarak Tasfiyesi	678
III. FİRMALARDA BAŞARISIZLIĞIN ÖNCEDEN TAHMİNİ.....	681
A. Altman Modeli	681
B. Gordon Modeli.....	682
C. Edmister Modeli.....	683
D. Chesser Modeli	683
E. Bathory Modeli	683
SORULAR.....	686
KAYNAKÇA	686

21. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİRMALARDA ULUSLARARASI FİNANSAL YÖNETİM VE FİNANSAL KARARLAR

Uluslararası Ticaretin Etkisi	691
Uluslararası Firmalar	692
Uluslararası Şirket Nedir?.....	693
Niçin Şirketler Uluslararası Şirket Olmaktadır?.....	694
Firmaların Uluslararası Faaliyetlerini Gerçekleştirme Yolları.....	695

I. DÖVİZ PAZARLARI.....	696
Döviz Pazarının Fonksiyonları	697
Döviz Kurları	698
Çapraz Kurlar.....	699
Döviz Pazarındaki İşlem Türleri.....	700
Spot ve Forward Döviz Kurlarının Belirlenmesi.....	701
Forward Döviz Kurları	701
II. FAİZ ORANI PARİTESİ	702
1. Faiz Oranı Paritesi (Interest Rate Parity).....	702
2. Uluslararası Fisher Etkisi.....	704
III. SATINALMA GÜCÜ PARİTESİ (SGP)	704
1. Mutlak Satınalma Gücü Paritesi	704
2. Göreceli Satınalma Gücü Paritesi.....	704
IV. KUR RİSKİ VE KUR RİSKİNİN YÖNETİMİ	706
1. Kısa Dönem Kur Riski.....	706
2. Uzun Dönem Kur Riski	707
3. Döviz Kurlarını Dönüştürme Riski.....	707
4. Ekonomik Risk	709
V. DÖVİZ RİSKİNİN YÖNETİLMESİ (HEDGING).....	709
1. Forward Sözleşmelerinin Kullanılması	709
2. Gelecek (Futures) Sözleşmelerinin Kullanılması	710
3. Opsiyon Sözleşmelerinin Kullanılması	710
VI. ULUSLARARASI SERMAYE BÜTÇELERİ	710
SORULAR.....	712
KAYNAKÇA	712

22. BÖLÜM

İSLÂMÎ FİNANS İLE İLGİLİ ÖRNEK OLAYLAR (VAKA ANALİZLERİ)

I. FİNANŞÇI İÇİN FAİZLİ İŞLEMLERİ ANLAMAK	715
II. BÜYÜME HESAPLARI:	717
III. KİRALAMA VE VADE FARKI HESAPLARI:.....	718
IV. ÖRNEK OLAYLAR (VAKALAR).....	720
ÖRNEK OLAY 22.1 (Zekât Hesaplanması).....	721
ÖRNEK OLAY 22.2 (Haram Gelirler ve Giderler Tablosu)	723
ÖRNEK OLAY 22.3 (Firmanın İslâmî Firma Olarak Kurulması)	726
ÖRNEK OLAY 22.4 (Bilanço ve Gelir Tablosu)	729
ÖRNEK OLAY 22.5 (Nakit Bütçesi)	731
ÖRNEK OLAY 22.6 (Firma İçin Finansman Alternatifi Teklifi).....	733
ÖRNEK OLAY 22.7 (Finans Mühendisliği, Oran Analizi ve Halka Açılma).....	736
ÖRNEK OLAY 22.8 (Sermaye Bütçeleme).....	738
ÖRNEK OLAY 22.9 (Finansal Değerlendirme).....	741
ÖRNEK OLAY 22.10 (Bilanço Analizi)	747
EK-22.1 HAMDİ DÖNDÜREN.....	758
EK-22.2 HAYREDDİN KARAMAN.....	760
EK-22.3 SORULARLA İSLÂMİYET	762
EK-22.4 FETVALAR (DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU)	765
KAYNAKÇA	767
TABLolar.....	769
DİZİN.....	781
YAZARLAR HAKKINDA.....	793